

VILNIAUS ŽĖRUČIO PRADINĖS MOKYKLOS SMURTO IR PATYČIŲ PREVENCIJOS IR INTERVENCIJOS VYKDYMO TVARKOS APRAŠAS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo Vilniaus Žėručio pradinėje mokykloje (toliau – mokykloje) tvarkos aprašo (toliau – tvarkos aprašas) paskirtis – padėti mokyklos bendruomenei užtikrinti sveiką, saugią, užkertančią kelią smurto, prievartos apraiškoms aplinką, kuri yra psichologiškai, dvasiškai ir fiziškai saugi.
2. Tvarkos aprašas nustato patyčių stebėsenos, prevencijos ir intervencijos vykdymą individualiu klasės, mokyklos, šeimos lygmeniu Vilniaus Žėručio pradinėje mokykloje.
3. Tvarkos aprašas remiasi šiais principais:
 - 3.1. į smurtą ir patyčias būtina reaguoti nepriklausomai nuo jų turinio (dėl socialinės padėties, lyties, seksualinės orientacijos, negalės, religinės ar tautinės priklausomybės, išskirtinių bruožų ar kt.) ir formos;
 - 3.2. kiekvienas mokyklos administracijos atstovas, mokytojas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darbuotojas, pastebėjęs ar sužinojęs apie smurtą ir patyčias, privalo reaguoti ir stabdyti;
 - 3.3. veiksmų turi būti imamasi visais atvejais, nepriklausomai nuo pranešančiųjų apie smurtą ir patyčias amžiaus ir pareigų, bei nepriklausomai nuo besityčiojančiųjų ar patiriančių smurtą ir patyčias amžiaus ir pareigų.
4. Visi mokyklos bendruomenės nariai (mokiniai, administracijos atstovai, mokytojai, švietimo pagalbos specialistai, tėvai (globėjai, rūpintojai), kiti darbuotojai) turi būti supažindinti su mokyklos smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarka. Mokiniai bei mokinių tėvai su tvarka, reglamentuota apraše, turi būti supažindinti klasės valandėlių ir tėvų susirinkimo metu.
5. Tvarkos apraše vartojamos sąvokos:
 - 5.1. Smurtas prieš vaikus – veikimu ar neveikimu vaikui daromas tiesioginis ar netiesioginis tyčinis fizinis, psichologinis, seksualinis poveikis, garbės ir orumo nepaisymas ar nepriežiūra, dėl kurių vaikas patiria žalą ar pavojų gyvybei, sveikatai, raidai. Išskiriamos šios smurto formos:
 - 5.1.1. fizinis smurtas (mušimas, purtymas, tampymas ir kt.),
 - 5.1.2. psichologinis smurtas (atstūmimas, fizinis ir emocinis apleistumas, ignoravimas ir kt.),
 - 5.1.3. seksualinis smurtas (seksualiniai santykiai, lytinių organų demonstravimas vaikams ir kt.),
 - 5.1.4. nepriežiūra (fizinis apleistumas, kai netenkinami vaiko fiziologiniai ir higienos poreikiai, emocinis apleistumas, kai nebendraujama su vaiku, socialinis apleistumas, kai nesirūpinama vaiko išsilavinimu).
 - 5.2. Patyčios – tai psichologinę ar fizinę jėgą persvarą turinčio asmens ar asmenų grupės tyčiniai, pasikartojantys veiksmai siekiant pažeminti, įžeisti, įskaudinti ar kaip kitaip sukelti psichologinę ar fizinę žalą kitam asmeniui. Patyčios gali būti tiesioginės (atvirai puolant ir/ar užgauliojant) ir/ar netiesioginės (skaudinant be tiesioginės agresijos):
 - 5.2.1. žodinės patyčios: pravardžiavimas, grasinimas, uжимas, užgauliojimas, užkabinėjimas, erzinimas, žeminimas ir kt.;
 - 5.2.2. fizinės patyčios: mušimas, spardymas, spaudimas, dusinimas, užkabinėjimas, turtinė žala ir kt.;
 - 5.2.3. socialinės patyčios: socialinė izoliacija arba tyčinė atskirtis, gaudų skleidimas ir kt.;

- 5.2.4. elektroninės patyčios: skaudinančių ir gąsdinančių asmeninių tekstinių žinučių ir/ar paveikslėlių siuntinėjimas, viešų gandų skleidimas, asmeninių duomenų ir komentarų skelbimas, tapatybės pasisavinimas siekiant sugriauti gerą vardą arba santykius, pažeminti ir kt.
- 5.3. smurtą ar patyčias patiriantis vaikas – mokinys, iš kurio yra tyčiojamasi ar prieš kurį smurtaujama;
- 5.4. besityčiojantysis ar smurtaujantis – mokinys ar suaugęs, inicijuojantis patyčias ar smurtą ir/ar prisidedantis prie jų;
- 5.5. smurtą ar patyčias patiriantis suaugęs – administracijos atstovas, mokytojas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darbuotojas, iš kurio tyčiojasi/smurtauja mokinys (-iai);
- 5.6. smurto ar patyčių stebėtojas – asmuo, matantis ar žinantis apie patyčias/smurtą;
- 5.7. smurto ir patyčių prevencija – veikla, skirta smurto ir patyčių rizikai mažinti, imantis mokyklos bendruomenės narių (vaikų, administracijos atstovų, mokytojų, švietimo pagalbos specialistų, kitų darbuotojų, tėvų (globėjų, rūpintojų) švietimo, informavimo ir kitų priemonių;
- 5.8. smurto ir patyčių intervencija - mokyklos vadovo, pavaduotojų, mokytojų, švietimo pagalbos specialistų ir kitų mokyklos darbuotojų (toliau – mokyklos darbuotojai) koordinuoti veiksmai, nukreipti į smurto ir patyčių stabdymą, taip pat – švietimo pagalbos priemonių visuma, taikoma visiems patyčių dalyviams (patiriantiems, besityčiojantiems, stebėtojams), esant poreikiui įtraukiant mokinių tėvus (globėjus, rūpintojus);
- 5.9. smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos stebėsena – smurto ir patyčių situacijos mokykloje stebėjimas renkant, analizuojant faktus ir informaciją, svarbią šio reiškinio geresniam pažinimui bei valdymui, reiškinio tolesnės raidos ir galimo poveikio prognozavimas;
- 5.10. socialinės ir emocinės kompetencijos – mokinių savęs pažinimo, empatijos, problemų ir konfliktų sprendimo, pykčio valdymo, streso įveikos, bendravimo ir bendradarbiavimo, kiti socialiniai įgūdžiai.
6. Mokykloje draudžiama bet kokia smurto ir patyčių forma, nukreipta:
- 6.1. mokinių prieš mokinius;
- 6.2. mokyklos darbuotojų prieš mokinius; mokinių prieš mokyklos darbuotojus;
- 6.3. mokyklos darbuotojų prieš kitus mokyklos darbuotojus;
- 6.4. mokinių tėvų (globėjų, rūpintojų) prieš mokinius, mokytojus, administraciją, kitus mokyklos darbuotojus.
7. Tvarkos aprašas parengtas vadovaujantis Patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo Vilniaus miesto bendrojo ugdymo mokyklose tvarkos aprašu, patvirtintu 2016 m. birželio 30 d. Vilniaus miesto savivaldybės Administracijos direktoriaus įsakymu Nr. 30-1602, Smurto prevencijos įgyvendinimo mokyklose rekomendacijomis, patvirtintomis LR ŠMM 2017 m. kovo 22 d. įsakymu Nr. V-190, Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu, Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymu, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymu, Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymu, kitais įstatymų įgyvendinamaisiais teisės aktais.

II. SMURTO IR PATYČIŲ STEBĖSENA IR PREVENCIJA MOKYKLOJE

8. Smurto ir patyčių prevencija ir intervencija yra svarbi mokyklos veiklos dalis, kurios planavimu, organizavimu ir stebėsena rūpinasi mokyklos vadovas, Vaiko gerovės komisijos nariai, klasių vadovai, o ją vykdo visi mokyklos bendruomenės nariai (tėvai ar globėjai, rūpintojai; mokyklos personalas).
9. Mokyklos vadovas yra atsakingas už Tvarkos aprašo parengimą ir vykdymą. Smurto ir patyčių prevencijos priemonių planas kasmet integruojamas į Vaiko gerovės komisijos metinį veiklos planą bei pristatomas mokyklos bendruomenei.

10. Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos įgyvendinimą koordinuoja mokyklos Vaiko gerovės komisija, kuri:
 - 10.1. esant poreikiui inicijuoja anoniminę vaikų apklausą ir apibendrina jos rezultatus;
 - 10.2. surenka apibendrintus duomenis iš klasių vadovų, socialinio pedagogo dėl mokykloje fiksuotų pranešimų apie patyčias ir atlieka jų analizę (ne rečiau kaip kartą per metus);
 - 10.3. remiantis apklausos ir pranešimų apie patyčias analizės duomenimis rengia smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių planą;
 - 10.4. aptaria turimą informaciją, svarsto prevencijos ir intervencijos priemonių taikymo plano turinį vaiko gerovės komisijos posėdyje;
 - 10.5. teikia siūlymus mokyklos vadovui dėl smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių įgyvendinimo mokykloje, mokyklos darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo smurto ir patyčių prevencijos ar intervencijos srityje ir kitais klausimais;
 - 10.6. individualiai nagrinėja smurto ir patyčių atvejus, kai vienas iš dalyvių yra suaugęs bendruomenės narys arba kai į juos kreipiasi klasės vadovas, išnaudojęs numatytas pagalbos priemones;
 - 10.7. teikia siūlymus mokyklos vadovui dėl Tvarkos aprašo tobulinimo;
 - 10.8. atlieka kitus mokyklos smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkoje numatytus veiksmus.
11. Klasės vadovai kasmet išanalizuoja ir apibendrina turimus pranešimus apie smurtą ir patyčias, informuoja Vaiko gerovės komisijos narius, koordinuojančius vykdymo tvarką, apie prevencijos, intervencijos taikomų priemonių rezultatus klasėje, teikia kitą svarbią informaciją, susijusią su smurtu ir patyčiomis.
12. Mokykloje susitariama dėl elgesio taisyklių, kuriose aiškiai reglamentuojamas tiek laukiamas, tiek neleistinas mokinių elgesys.
13. Smurto ir patyčių prevencija įgyvendinama per socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymą. Mokykloje įgyvendinamos socialinio emocinio ugdymo programos „Antras žingsnis“ ir „Įveikiame kartu“.
14. Mokyklos pedagogai tobulina kvalifikaciją mokinių socialinių ir emocinių kompetencijų srityje, taip pat tobulina savo asmenines socialines ir emocines kompetencijas.

III. SMURTO IR PATYČIŲ INTERVENCIJA MOKYKLOJE

15. Visais įtariamų ir realių smurto ir patyčių atvejais kiekvienas mokyklos administracijos atstovas, mokytojas ar švietimo pagalbos specialistas, kitas darbuotojas reaguodamas:
 - 15.1. įsikiša įtarus ir/ar pastebėjus smurtą ar patyčias – nutraukia bet kokius tokį įtarimą keliančius veiksmus;
 - 15.2. primena mokiniui, kuris smurtauja ar tyčiojasi, mokyklos nuostatas ir elgesio taisykles;
 - 15.3. jei nukentėjusiam reikia pagalbos, kreipiasi į pagalbą galinčius suteikti asmenis (tėvus (globėjus, rūpintojus) ar mokyklos darbuotojus) ar institucijas (pvz., policija, greitoji pagalba);
 - 15.4. išsiaiškina, iš kurios klasės yra skriaudėjas (-ai) ir skriaudžiamasis (-ieji) (įvykio stebėtojai);
 - 15.5. informuoja klasės vadovą apie įtariamą ir/ar įvykusias patyčias/smurtą;
 - 15.6. nedelsiant, bet ne vėliau kaip kitą darbo dieną, pas mokyklos socialinį pedagogą registruoja smurto/patyčių atvejį, pateikdamas užpildytą pranešimo apie smurtą ir patyčias formą (1 priedas);
16. Registracijos žurnalą pildo socialinis pedagogas.
17. Pastebėjus elektronines patyčias ar gavus apie jas pranešimą:
 - 17.1. išsaugo vykstančių elektroninių patyčių įrodymus ir nedelsiant imasi visų reikiamų priemonių elektroninėms patyčioms stabdyti;

- 17.2. įvertina grėsmę vaikui, jo sveikatai, ir, esant poreikiui, kreipiasi į pagalbą galinčius suteikti asmenis (tėvus (globėjus, rūpintojus) ar mokyklos darbuotojus) ar institucijas (pvz., policija, greitoji pagalba);
- 17.3. patyčių atveju nedelsiant, bet ne vėliau kaip kitą darbo dieną, registruoja pas mokyklos socialinį pedagogą smurto ir patyčių registracijos žurnale, pateikdamas užpildytą pranešimo apie smurtą ir patyčias formą (1 priedas);
- 17.4. klasės vadovas, administracijos atstovas, mokytojas, švietimo pagalbos specialistas informuoja mokinių tėvus įtarus ir/ar pastebėjus elektronines patyčias.
- 17.5. Pateikiamas pranešimas interneto svetainėje adresu www.draugiskasinternetas.lt
18. Jei apie įtariamą ir/ ar įvykusias smurtą/patyčias (ar elektronines patyčias) tiesiogiai informuojamas Vaiko gerovės komisijos pirmininkas, psichologas ar socialinis pedagogas, kartu pateikiama užpildyta pranešimo apie patyčias forma.
19. Klasės vadovas gavęs informaciją apie įtariamą ir/ar įvykusias smurtą ar patyčias:
 - 19.1. išsiaiškina ir įvertina situaciją (surenka informaciją apie įvykio dalyvius, iš dalyvavusių įvykyje paprašo rašytinių paaiškinimų). Nemokančio rašyti ar negalinčio rašyti paaiškinimus užrašo mokytojas/mokytojo padėjėjas. Paaiškinimai saugomi pas klasės vadovą.
 - 19.2. užpildo įvykio apie smurtą ir patyčias fiksavimo formą (1 priedas);
 - 19.3. organizuoja individualius pokalbius su smurto ar patyčių dalyviais, informuoja jų tėvus (globėjus, rūpintojus) elektroninio dienyno pranešimu, telefonu, smurtui ar patyčioms nesiliaujant, kviečia mokinių tėvus dalyvauti individualiuose pokalbiuose, pildo lentelę „Klasės vadovo įgyvendinamos intervencinės smurto/patyčių mažinimo priemonės“ (2 priedas);
 - 19.4. vykdo tolesnę patyčių ar smurto situacijos stebėseną;
 - 19.5. nesiliaujant smurtui ar patyčioms, taip pat esant sudėtingesniam patyčių atvejui kreipiasi į mokyklos vaiko gerovės komisiją ir perduoda surinktus faktus apie netinkamą elgesį (1 ir 2 priedai).
20. Mokyklos vaiko gerovės komisija, įvertinusi turimą informaciją:
 - 20.1. numato veiksmų planą, supažindina su jo nevykdymo pasekmėmis skriaudėją ir jo tėvus (globėjus, rūpintojus), esant poreikiui koreguoja veiksmų planą;
 - 20.2. informuoja mokyklos vadovą apie esamą situaciją;
 - 20.3. vykdo plane numatytas veiklas, stebi, analizuoja, organizuoja pakartotinius susirinkimus situacijos vertinimui;
 - 20.4. nesiliaujant smurtui ir/ar patyčioms, po pakartotinio svarstymo VGK, informacija apie įvykį perduodama Vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybai prie socialinės apsaugos ir darbo ministerijos.
21. Mokyklos vadovas, gavęs informacijos apie administracijos atstovo, mokytojo, švietimo pagalbos specialisto ar kito darbuotojo patiriamas patyčias/smurtą ar jiems pasityčiojus iš mokinio, imasi Tvarkos apraše ar kituose mokyklos dokumentuose numatytų veiksmų:
 - 21.1. veda individualius pokalbius su skriaudėju ir skriaudžiamuoju;
 - 21.2. apie įvykusį smurto/patyčių faktą nedelsdamas, bet ne vėliau kaip kitą darbo dieną, praneša psichologinės pagalbos teikėjui ir rekomenduoja smurtavusiam ir smurtą patyrusiam asmeniui kreiptis psichologinės pagalbos;
 - 21.3. supažindina skriaudėją su rekomendacijų nevykdymo pasekmėmis;
 - 21.4. esant fiziniam smurtui informuoja policiją ir Vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybą.
22. Kitiems smurto ar patyčių dalyviams pagal individualius poreikius mokykloje teikiama švietimo pagalbos specialistų ar pedagogų pagalba.
23. Tais atvejais, kai mokykloje nėra švietimo pagalbos specialistų ar yra kitos priežastys, dėl kurių negali būti teikiama švietimo ar kita pagalba ar netikslinga ją teikti mokykloje, klasės vadovas ar administracijos atstovas nukreipia mokinį ir jo tėvus (globėjus, rūpintojus) į Savivaldybės švietimo pagalbos įstaigą.

IV. DARBUOTOJŲ VEIKSMAI, KILUS ĮTARIMUI DĖL GALIMO SMURTO ARTIMOJE APLINKOJE

24. Mokyklos darbuotojų veiksmai (mokyklos darbuotojų veiksmų sekos schema kilus įtarimui dėl vaiko galimai patirto smurto artimoje aplinkoje pateikta 3 priede):
 - 24.1. bet kuris mokyklos darbuotojas, įtariantis, kad vaikas galimai patyrė smurtą artimoje aplinkoje, nedelsdamas apie tai praneša mokyklos vadovui arba jo įgaliotam asmeniui. Nesant galimybei pranešti mokyklos vadovui ar jo įgaliotam asmeniui, mokyklos darbuotojas, įtariantis, kad vaikas galimai patyrė smurtą artimoje aplinkoje, tiesiogiai praneša savivaldybės administracijos vaiko teisių apsaugos skyriui (savivaldybės administracijos vaiko teisių apsaugos skyrių kontaktai: <http://www.socmin.lt/lt/seima-ir-vaikai/vaiko-teisiu-apsaugos-istaigos/vaiko-teisiu-apsaugos-skyriai/savivaldybiu-vtas.html> ir (ar) policijai. Mokyklos darbuotojas apie įtarimą, kad vaikas galimai patyrė smurtą artimoje aplinkoje, esant galimybei, nedelsdamas praneša mokyklos vadovui ar jo įgaliotam asmeniui.
 - 24.2. mokyklos vadovas, jo įgaliotas asmuo ar mokyklos darbuotojas, įtariantis, kad vaikas galimai patyrė smurtą artimoje aplinkoje, tačiau dar negalintis užtikrintai to teigti, gali konsultuotis su mokyklos Vaiko gerovės komisijos nariu, koordinuojančiu smurto prevencijos veiklos sritį, arba švietimo pagalbos specialistais (psichologu ar socialiniu pedagogu); nesant galimybių mokykloje — konsultuotis su savivaldybės švietimo pagalbos ar pedagoginės psichologinės tarnybos specialistais. Mokyklos vadovas, jo įgaliotas asmuo ir (ar) mokyklos darbuotojas (kuriam vaikas atsiskleidė patiriantis smurtą, arba turintis gerą emocinį ryšį su vaiku, arba pastebėjęs smurto požymius) gali inicijuoti pokalbį su vaiku, galimai patyrusiu smurtą artimoje aplinkoje. Pokalbio su vaiku, galimai patyrusiu smurtą artimoje aplinkoje, ypatumai pateikiami 4 priede;
 - 24.3. mokyklos vadovas ar jo įgaliotas asmuo, gavęs pranešimą iš mokyklos darbuotojo apie vaiką, galimai patyrusį smurtą artimoje aplinkoje, nedelsdamas praneša savivaldybės administracijos vaiko teisių apsaugos skyriui ir (ar) policijai;
 - 24.4. mokyklos vadovas ar jo įgaliotas asmuo, pranešęs apie vaiko, galimai patyrusio smurtą artimoje aplinkoje, atvejį savivaldybės administracijos vaiko teisių apsaugos skyriui ir (ar) policijai, informuoja mokyklos vaiko gerovės komisiją dėl pagalbos vaikui organizavimo ir (ar) teikimo;
 - 24.5. mokyklos Vaiko gerovės komisija aptaria vaiko, galimai patyrusio smurtą artimoje aplinkoje, atvejį ir bendradarbiaudama su savivaldybės administracijos vaiko teisių apsaugos skyriumi nustato švietimo ir (ar) kitos pagalbos vaikui ir (ar) šeimai poreikį (psichologinės pagalbos vaikui mokykloje, švietimo pagalbos ar pedagoginėje psichologinėje tarnyboje, emocinės paramos telefonu ar kita), bendradarbiavimo su vaiko atstovais pagal įstatymą, kitomis institucijomis, užtikrinančiomis vaiko teisių apsaugą ir teikiančiomis pagalbą vaikui ir šeimai, aspektus (įstaigų, teikiančių pagalbą nuo smurto artimoje aplinkoje nukentėjusiems vaikams, kontaktai: www.jaunimolinija.lt/lt/infobankas).
25. Nepranešimas savivaldybės administracijos vaiko teisių apsaugos skyriui ir (ar) policijai apie vaiko atstovų pagal įstatymą ir (ar) kitų asmenų daromus vaiko teisių pažeidimus užtraukia atsakomybę Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka.

V. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

26. Visi dokumentai, esantys mokinio asmens byloje, ir duomenys, susiję su mokiniu ir jo asmeniniu gyvenimu, yra konfidencialūs ir naudojami tik tiek, kiek tai būtina atsakingiems fiziniams ar juridiniams asmenims atlikti pavestas funkcijas, užtikrinti mokinio teises ir teisėtus interesus.
-

Data

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

(*vardas, pavardė*)

Vilniaus Žėručio pradinės mokyklos
smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos
vykdymo tvarkos aprašo
2 priedas

**KLASĖS VADOVO ĮGYVENDINAMOS INTERVENCINĖS SMURTO/PATYČIŲ
MAŽINIMO PRIEMONĖS**

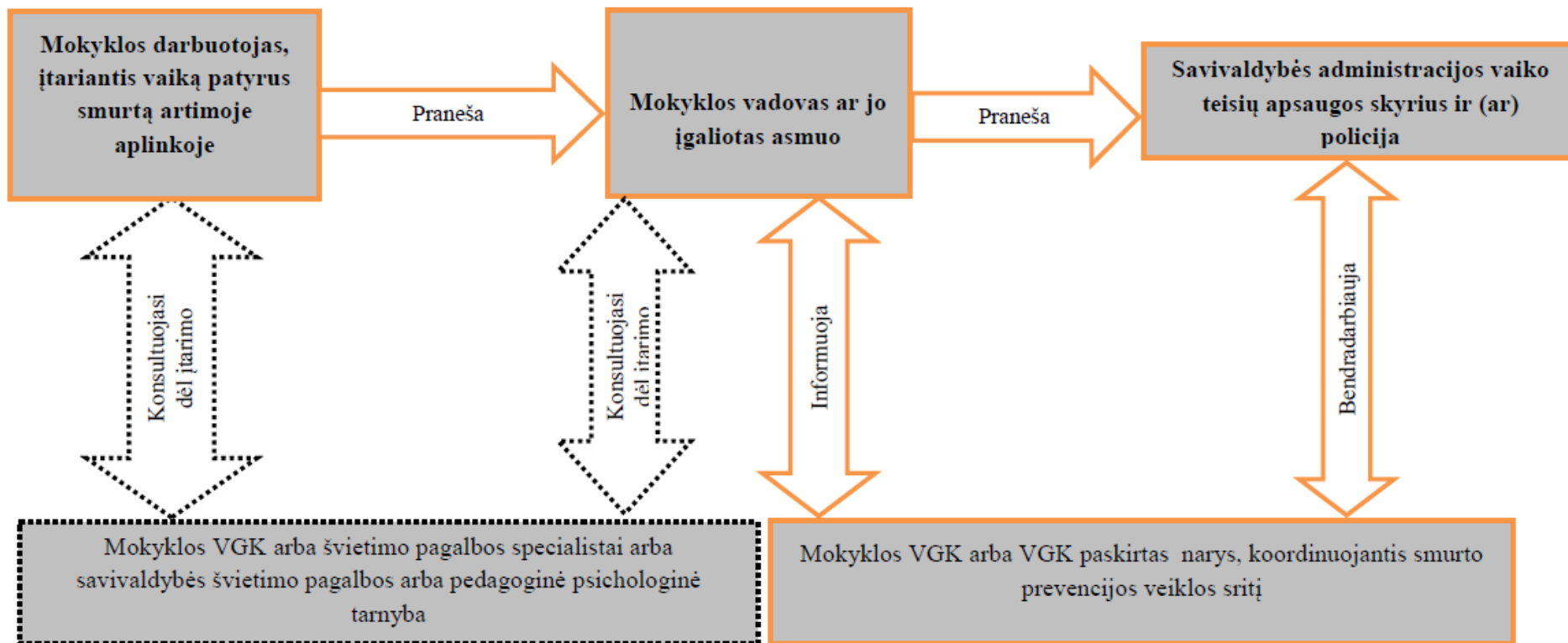
Eil.Nr.	Veiklos pavadinimas	Data

(parašas)

(klasės vadovo vardas, pavardė)

Vilniaus Žėručio pradinės mokyklos
smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos
vykdymo tvarkos aprašo
3 priedas

MOKYKLOS DARBUOTOJŲ VEIKSMŲ SEKA, ĮTARUS, KAD VAIKAS GALIMAI PATYRĖ SMURTĄ ARTIMOJE APLINKOJE

Paaiškinimai

- rekomenduojami (prireikus) veiksmai
 privalomi veiksmai

MOKYKLOS DARBUOTOJO POKALBIO SU VAIKU, GALIMAI PATYRUSIU SMURTĄ ARTIMOJE APLINKOJE, YPATUMAI

Mokyklos darbuotojas, įtaręs ar pastebėjęs galimo smurto prieš vaiką požymius vaiko kūne, elgesyje, emocijose ar vaiko atstovų pagal įstatymą bendravime su vaiku, turėtų susirūpinti ir pasidomėti, kas jam nutiko. Kalbėdamas su vaiku mokyklos darbuotojas turėtų atkreipti dėmesį į kai kurias pokalbio ypatybes:

- ✓ sudaryti kiek įmanoma saugesnes ir patogesnes pokalbiui sąlygas (pvz., vienam klasėje), kad vaiko nerimas sumažėtų;

- ✓ atsisėsti šalia vaiko arba jam patogiu atstumu viename akių lygyje (nerekomenduojama sėdėti už stalo vienas priešais kitą);

- ✓ klausti vaiko, kas jam nutiko, užduodant atvirus klausimus (pvz.: „Šiandien pastebėjau mėlynės ant tavo rankos riešo. Kas tau atsitiko?“ Neklausti: „Ar čia tam tikras asmuo tau mėlynės padarė?“);

- ✓ ramiai išklaudyti vaiką, nepertraukinėti, leisti pasakyti, kiek vaikas nori / gali; neprarasti savitvartos: matydamas, kad suaugusysis, kuriam vaikas atsiskleidė, išsigando, supyko ar pasibaisėjo, gali išgąsdinti vaiką, jis gali daugiau nebepasakoti arba atsiimti savo žodžius;

- ✓ tikėti vaiku: jei vaikas prabilo apie smurtą, jis parodė pasitikėjimą suaugusiuoju. Jei vaikas išgirs abejonę, ar jis sako tiesą, daugiau gali nieko nebesakyti, ir smurtas gali tęstis toliau;

- ✓ nuraminti vaiką, palaikyti jį: vaikui atskleisti smurtą, veikiausiai, reikėjo sukaupti daug drąsos. Svarbu jam perteikti žinią, kad jis gerai pasielgė kreipdamasis pagalbos (pvz., „gerai, kad tu man pasakei apie tai“, „man gaila, kad tau taip atsitiko“);

- ✓ nekaltinti, nesmerkti, nekritikuoti vaiko: svarbu yra vaikui perduoti vienareikšmišką žinią, kad jis nėra kaltas dėl patirto smurto, už tai yra atsakingas suaugęs žmogus, kuris elgėsi neleistinai;

- ✓ skatinti vaiką pasidalinti savo išgyvenimais, jausmais: tikėtina, kad vaikas patiria daug įvairių jausmų ir išgyvenimų: baimę būti kaltinamu, baimę dėl smurtautojo keršto, gėdą, kaltę ir kita, kurie jį slegia;

- ✓ klausiant, kalbant vartoti suprantamus vaikui žodžius, sąvokas, atitinkančias vaiko amžių, pažintinius gebėjimus ir supratimą, specialiuosius ugdymosi poreikius;

- ✓ suprasti, kad vaikas gali būti emociškai prisirišęs prie smurtavusio prieš jį asmens (pvz., jei vaiką seksualiai tvirkino tam tikras asmuo, vaikas gali išgyventi labai prieštaringus jausmus – meilę smurtautojui ir neapykantą jam už padarytą skriaudą), vengti jį kaltinančių, vertinančių ar nukreipiančių klausimų, teiginių;

- ✓ patvirtinti vaikui, kad jis gerai padarė pasisakęs apie patiriamą smurtą;

- ✓ pokalbio metu patikinti vaiką, kad smurtas prieš jį – ne jo kaltė, o smurtavusiojo atsakomybė;

- ✓ klausytis vaiko ir sąžiningai atsakyti į jam kylančius klausimus: vaiką gali kankinti nežinia dėl ateities, smurto atskleidimo pasekmių. Svarbu patikinti vaiką, kad bus stengiamasi užtikrinti jo saugumą, tačiau nežadėti to, ko nėra galimybės išpildyti (pvz., nereiktų vaikui sakyti „Tavo mama nenusimins“);

- ✓ paaiškinti vaikui (atsižvelgiant į vaiko amžių ir supratimą), kas vyks po to, kai jis pasisakė, kokių veiksmų ims mokyklos darbuotojas vaikui apsaugoti;

- ✓ būti prieinamu vaikui, nepalikti jo vieno su savo problema, mintis ir jausmais.

Rekomenduojama vaiko papasakotas smurtinės situacijos detales užrašyti kaip įmanoma tiksliau, cituojant vaiko kalbą: kada prasidėjo smurtas, kas tai darė, kas apie tai žino / žinojo, kam vaikas yra dar pasakojęs ar (ir) kodėl nepasakojo, kokie, vaiko supratimu, buvo smurtautojo motyvai, kaip vaikas jautėsi po smurtinio įvykio. Mokyklos darbuotojas turėtų įvertinti, kiek vaiko pasakojimas galimai realistiškas, ar vaiko nurodomos aplinkybės, faktai atitinka sužalojimų turinį, sunkumą (pvz., ant vaiko rankos matoma suaugusio asmens plaštakos dydžio mėlynė, o vaikas sako, kad jam per ranką sudavė penkiametis brolis). Svarstyti apie vaiko patiriamą smurtą galima, kai vaiko sužalojimai yra neįprasti, jo pasakojimas atrodo neįtikinamas. Svarbu prisiminti, kad smurtą patyrę vaikai dažnai neprisipažįsta, kas ir kaip prieš juos smurtavo, dėl įvairių priežasčių: galvoja (ar yra įtikinti), kad yra patys kalti dėl tokio elgesio su jais; nori būti ištikimi savo smurtautojui; bijo smurto atskleidimo pasekmių ar pan.

Kalbantis su vaiku neleistina:

- ✓ žadėti tai, ko nebus galimybės ištesėti, pvz., „tau daugiau nieko blogo neatsitiks“;
- ✓ versti vaiką detaliam pasakoti apie patirtą smurtą. Svarbu leisti jam kalbėti tiek, kiek jam norisi;
- ✓ vertinti ir klausinėti vaiką apie jo jausmus smurtautojui;
- ✓ klausti vaiko, kodėl jis anksčiau nepasakė / nesipriešino smurtui; tai vaikui gali sustiprinti kaltės jausmą; jei yra žinoma, kas yra smurtautojas, leisti jam susitikti su vaiku; šiuos klausimus turi spręsti policija ir (ar) savivaldybės administracijos vaiko teisių apsaugos skyrius;
- ✓ leisti vaikui atsiskleisti prie kitų vaikų. Reikia saugoti ir gerbti jo privatumą, neatskleisti ir neapšaukti informacijos su įvykiu nesusijusiems asmenims.

SVARBU: Mokyklos darbuotojo įtarimai dėl vaiko galimai patiriamo smurto nėra įrodymai. Įrodymų rinkimas – teisėsaugos specialistų kompetencija.

Skubia vaiko apsauga būtina pasirūpinti, kai:

- ✓ kyla akivaizdus pavojus vaiko fizinei, psichinei sveikatai;
- ✓ nėra maisto, vaikas badauja;
- ✓ nesaugu dėl higienos stokos (pvz.: tikimybė infekcijoms, nes nėra geriamo vandens ir pan.);
- ✓ dėl psichikos sveikatos sutrikimų paūmėjimų vaiko atstovai pagal įstatymą nėra pajėgūs pasirūpinti vaiko fiziniais, psichologiniais, socialiniais poreikiais;
- ✓ yra tikimybė, kad vaiko atstovai pagal įstatymą, vartojantys psichoaktyvias medžiagas (alkoholį, narkotikus) ir apsvaigę nuo jų, artimiausiu metu nesiliaus to daryti.

Vilniaus Žėručio pradinės mokyklos
smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos
vykdymo tvarkos aprašo
5 priedas

SMURTO IR PATYČIŲ INTERVENCIJOS PRIEMONIŲ PLANAS

1. Kiekvienas mokyklos darbuotojas reaguodamas:
 - 1.1. įsikiša įtarus ir/ar pastebėjus smurtą/patyčias – nutraukia bet kokius tokį įtarimą keliančius veiksmus;
 - 1.2. primena mokiniui, kuris smurtauja/tyčiojasi, mokyklos nuostatas ir elgesio taisykles;
 - 1.3. esant reikalingumui kreipiasi į kitus padėti galinčius asmenis ar institucijas;
 - 1.4. informuoja klasės vadovą apie įtariamas ir/ar įvykusias patyčias.
 2. Klasės vadovas esamą situaciją fiksuoja ir išsamiai aprašo įvykio apie smurtą/patyčias fiksavimo formoje (1 priedas).
 3. Organizuoja individualius pokalbius su smuto/patyčių dalyviais, informuoja jų tėvus (globėjus, rūpintojus), esant poreikiui kviečia mokinių tėvus dalyvauti pokalbiuose, įgyvendina kitas patyčių mažinimo intervencines priemones (2 priedas).
 4. Nesiliaujant smurtui/patyčioms, taip pat esant sudėtingesniai patyčių atvejui kreipiasi į mokyklos vaiko gerovės komisiją ir perduoda surinktus faktus apie netinkamą elgesį (1 ir 2 priedai).
 5. Mokyklos vaiko gerovės komisija įvertinusi turimą informaciją numato tolimesnius veiksmus ir supažindina su jų nevykdymo pasekmėmis skriaudėją ir jo tėvus (globėjus, rūpintojus) (ne vėliau nei per 5 darbo dienas).
 6. Veismų planas gali būti koreguojamas atsižvelgiant į situaciją.
-